

Minnesanteckningar Kompetensförsörjningsdagarna 15 april 2015, Stockholm

Välkomna

Carl Klint, Näringsdepartementet hälsade välkomna och drog de praktiska förutsättningarna att befinna sig på Näringsdepartementen. **Mikaela Zelmerlöw, Skolverket**, dagens moderator drog de praktiska förutsättningarna för dagen och informerade om att dagarna kommer att dokumenteras.

Senaste nytt från Näringsdepartementet och Utbildningsdepartementet

Carl Klint, Näringsdepartementet började med att presentera regeringens mål om att Sverige till år 2020 ska öka antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar. Jobbstategin är det övergripande med tre underkategorier – investeringar för framtiden, fler och växande företag, kunskapsreformer för ett modernt arbetsliv. Näringsdepartementet har genom gått en omorganisation (bild på detta finns i den bilagda presentationen) och drivs nu av fyra stadsråd. I samband med omorganisering har frågor lyfts från andra departement till Näringsdepartementet. Prioriteringarna för Näringsdepartementet de kommande två åren (2015-2016) är följande:

- världsledande på innovation, (innovationsupphandlingstrategi mm.)
- stärkt konkurrenskraft (nyindustrialiseringsstrategin skall påbörjas tas fram under hösten 2015)
- flera bolag exporterar (exportstrategi har varit under framtagande och skall presenteras i juni)

Insatserna inom varje prioriteringsområde framgår av bifogad presentation.

Den nya nationella strategin för regional tillväxt beräknas vara klar under våren 2016, revidering beror på att den nya regeringen vill sätta sin prägel på de nya prioriteringarna då strategin sträcker sig fram till år 2020.

Fortsatt dialog mellan regional och nationell nivå kommer att vara viktigt. Här är Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 en viktig arena där regeringen kontinuerligt (4 ggr/år) träffar landets regionpolitiker för att diskutera diverse frågor av betydelse för den regionala utvecklingen.

Även dialogen mellan politikområden på nationell nivå är betydelsefull för att kunna hantera kommande utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet. I Regeringskansliet har det därför skapats flera statssekreterargrupper på området, bl.a. för kunskapslyftet och varselfrågorna med representation från Arbetsmarknads, Utbildnings och Näringsdepartementen.

Jan Rehnstam, Utbildningsdepartementet och **Karin Alm-Chearnley**

Arbetsmarknadsdepartementet berättade om den stärkta samverkan mellan alltfler departementen för att bemöta de utmaningar som matchningsproblematiken och den framtida kompetensförsörjningen utgör. En tydlig skiljelinje för att människor ska lyckas med etableras på arbetsmarknaden är att man har minst en gymnasieutbildning, många av de individer som står utanför arbetsmarknaden under långa perioder saknar en gymnasieutbildning varför många av de satsningar som görs finns på gymnasial nivå. Det pågår ett större arbete med

- **Kunskapslyftet** – är det breda begreppet som innefattar många satsningar på området och skall betraktas som ett paraply, det här är inte något helt nytt men volymerna har ökat och insatserna har ökat. Det är en stadigvarande satsning med permanenta platser som kan komma att byggas ut ytterligare. Förstärkning av platser inom Yrkesvux – närmare 10 000 utbildningsplatser under 2015. Det kommer finnas ett utökat utrymme för komvuxplatser för att möjliggöra för vuxna att läsa in kompetenser. Regeringen vill bygga ut och stärka den kommunala vuxenutbildningen särskilt på gymnasial nivå där många kommuner fått dra ner sitt utbud då de tillgängliga resurserna fått läggas på SFI som är rättighetsbaserad.

Fler platser till yrkeshögskolan från 2016 och framåt.. Fler platser inom Folkhögskolan för att arbeta med studiemotiverande kurser samt både allmänna och yrkesinriktade kurser. Universitets och högskolor får också fler platser både vad gäller fria platser som högskolorna själva kan bestämma innehåll men också särskilt fokus på utbildningar såsom lärarutbildningen och inom vård och omsorg, t.ex. barnmorskeutbildningen. Vi kommer att få mer information om kunskapslyftet ur ett mer arbetsmarknadspolitiskt perspektiv under dag 2.

- **Proposition – sfi och komvux**, Regeringens proposition 2014/15:85 effektivisering och ökad flexibilitet utifrån individens behov. Propositionen lämnades den 17 mars 2015. För att ta del av propositionen i sin helhet samt kunna följa vad som sker se http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/kad-individanpassning--en-ef_H20385/
- **Yrkesprogramsutredningen** – yrkesprogramsutredningen har fått flera tidigare direktiv som i början av året ersattes av ett samlat direktiv. Syftet med det nya samlade uppdraget är att stärka den gymnasiala yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft, underlätta ungdomars övergång från skola till arbetsliv och förstärka den nationella kompetensförsörjningen. För mer information om direktivet <http://www.regeringen.se/sb/d/19898/a/254649>
- **Gymnasieutredningen** – En särskild utredare ska analysera och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning och därmed få de kunskaper som behövs såväl i arbetslivet som för fortsatta studier. Utredaren ska vidare utreda och lämna förslag som innebär att de nationella programmen i gymnasieskolan vidareutvecklas och ger en bred gemensam kunskapsbas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2016.. <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/256134>
- **Nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (NQF)** – 9 april 2015 lades en propositionen fram som gör bedömningen att en så kallad nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande bör införas i enlighet med Europaparlamentets och rådets rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande (EUT C 111, 6.5.2008). Med kvalifikation avses ett dokumenterat resultat av lärande i form av kunskaper, färdigheter och kompetenser, till exempel examina, certifikat och diplom. Referensramarna ska underlätta jämförelser nationellt och internationellt av vilka nivåer kvalifikationer motsvarar i fråga om kunskaper, färdigheter och kompetenser och syftar till att främja livslångt lärande och förbättra anställningsbarhet, rörlighet och social integration för

arbetstagare och studerande inom EU. För mer information se;
<http://www.regeringen.se/sb/d/19892/a/257124>

- **Validering för att bredda mångfalden i YH** – ett pilotprojekt för utbildningsanordnare som startar utbildning 2015, där validering kan användas för att påvisa de studerandes reella kompetens och därmed kunna antas utan tidigare dokumentation. Mer om detta kommer senare under dagen.

Frågor ställdes angående Elin Landells utredning om validering, den är under beredning i departementet. Utredningen har varit inne i ganska många konkreta områden vilket gör att det går att gå vidare med frågorna, berörda statsråd ser på valideringsfrågorna som mycket viktiga, mer än så kan man inte säga i dagsläget.

Senaste nytt från Skolverket

Per Kringberg, Undervisningsråd, Skolverket började att berätta mycket om satsningar inom samverkan skola – arbetsliv och började med att fokusera på särvox. Dessa studerande har samma rättigheter som andra att få tillgång till praktik etc, men det krävs mer stöd från handledare mm, men det är en grupp som många gånger glöms bort.

- **Tillströmning och attraktivitet till yrkesprogrammen fortsatt nedgång** på yrkesprogrammen, 10 % minskning sedan 2008. Demografi, antalet elever beräknas minska två år till, för att sedan vända svagt uppåt. Sjunkande meritvärden vilket gör att introduktionsprogrammet ökar mest. Det råder fortsatt sned köns- och social fördelning. Introduktionsprogrammen är det enskilt största programmet med 34 000 elever (av totalt ca. 324 000 elever inom gymnasieskolans alla program).
- Det behövs ett ökat fokus på såväl **innehåll och kvalitet i yrkesutbildningar**, det är avgörande att arbetslivet är med i utbildningsplaneringen så att eleverna efter avslutade studier är anställningsbara.
- **Utbildningsutbud och matchning**, gymnasieskolan baseras på elevens egna val vilket leder till att det uppstår en hel del glapp mellan ungas utbildning och arbetsgivarnas efterfrågan.
- **Tillgång till behöriga yrkeslärare**, stort rekryteringsbehov (prel. 5-6000 till 2020) av kunniga yrkespersoner till med examen i framtiden. Lättare att rekrytera från yrken där utbildningen till yrkeslärare innebär en positiv lönekarriär.
- **Arbetsplatsförlagt lärande, apl** – platstillgång och kvalitet behöver utvecklas, konkurrens om platser, det finns därmed ett behov av att samordna anskaffning av apl-platser. Kan man arbeta regionalt för att stärka samverkan mellan skolan och arbetsplatserna? Här handlar det både om matchning och kompetensfrågor i ett tidigt stadiet i elevens karriär.
- **Lärlingsutbildning** – Skolverket har inrättat ett lärlingscentrum. Arbetar med skolhuvudmän, rektorer, lärare och branscher för att främja och stimulera flera ungdomar att gå lärlingsutbildningar och öka kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet.
- **Gymnasiesärskolan, fortsatt implementering av Gysär 2013, Antalet elever minskar!** stora utmaningar, nytt programinnehåll, många rektorsbyten, yrkesförberedande program, apl-

platser, handledning, just nu bedriver ett tiotal skolor lärlingsutbildning för elever inom gymnasiesärskolan.

- **Skolverkets nationella handledarutbildning är webbaserad och den är gratis och öppen för alla!**

Skolverket erbjuder en webbaserad handledarutbildning för handledare som tar emot elever i apl (inklusive lärling). Syftet med utbildningen är att handledaren ska bli väl förberedd för att handleda elevers lärande och veta vad som förväntas av arbetsplatsen respektive skolan. För att läsa mer och ta del av utbildningen se; www.aplhandledare.skolverket.se
När det gäller handledarutbildningen så är det en utmaning i hur Skolverket som myndighet på nationell nivå ska nå företagen för att utbilda dem som handledare. Förslag och inspel mottages tacksamt. För att ytterligare stärka arbetet med apl så har Skolverket utsett och utbildat nationella apl-utvecklare som stöttar med systematiskt kvalitetsarbete om apl mm. Det finns även en apl-utvecklarutbildning som finns på en rad lärosäten runt om i landet.

Senaste nytt från Myndigheten för yrkeshögskolan

- **Regeringsuppdrag** – Myndigheten får ständigt nya uppdrag men ett av de uppdrag som **Tommy Olsson, Myndigheten för yrkeshögskolan** presenterade är den kartläggning av de utbildningar inom yrkeshögskolan där det kan behövas beslut om fler än nuvarande två utbildningsomgångar, det var ett kort uppdrag som skulle presenteras i slutet av februari och handlar om utbildningar som tillgodoser ett basbehov (hälso-sjukvård, infrastruktur, livsmedel osv) och inte är konjunkturkänsliga (mindre konjunkturkänsliga tex vård- och omsorg, energi – vatten). Det kan också handla om så kallade smala utbildningar, exempelvis utbildningar inom traditionella hantverksyrken. Utbildningsinriktningar som skulle kunna komma ifråga för längre beslut om den möjligheten öppnar sig är till exempel vårdadministratörer, tandsköterskor, energieffektivisering, underhåll av infrastruktur samt energi- och vattenförsörjning. För mer information se hela rapporten: <https://myh.se/Publikationer/Kartlaggning-av-de-utbildningar-inom-yrkeshogskolan-dar-det-behovs-fler-an-nuvarande-tva-utbildningsomgangar/>
- **Regionala rapporten** – utveckling av analysarbetet. Bland annat analysmetod för att ringa in vilka utbildningar som kan vara aktuella för beslut om fler omgångar än två, trots detta är det inte sagt att det kommer att komma utbildningar av den typen. Myndigheten arbetar också för att stärka arbetet med den regionala informationen, det kommer inte att publiceras någon rapport om de regionala behoven under 2015. Det kommer att anordnas en workshop med regionala företrädare om hur man kan utveckla arbetet med information och även dess innehåll den 28/4. De som har nya underlag som belyser den regionala utvecklingen och behovet av yrkeshögskoleutbildningar regional uppmanas att maila om detta till myndigheten, exempelvis till tommy.olsson@myh.se.

NQF – proposition till riksdagen – 9 april 2015, **Stefan Skimutis, Myndigheten för yrkeshögskolan** berättade att det just nu pågår ett arbete med att arbeta på en förordningstext, myndigheten förväntar sig ett svar innan sommaren. Detta kommer att innebära ett regeringsuppdrag till myndigheten som bland annat berör framtagande av en referensrapport, ange kvalifikationsnivån (EQF/NQF) i alla examensdokument inom det

offentliga utbildningssystemet, skapa ett råd för kvalifikationer för livslångt lärande. Sannolikt kommer ramverket gälla från sommaren och från första kvartalet 2016 kommer det att vara möjligt att ansöka om att ansluta nya kvalifikationer till NQF. En ny examensordning för yrkeshögskolan som ska grunda sig på resultatet av lärande och inte som idag, utbildningens längd, förväntas gälla från läsåret 2016/17. Ramverket tillför inte något nytt men synliggör nivå placeras allt lärande oavsett hur det har förvärvats.

- **Validering** – en pilotstudie för att bredda mångfalden inom yrkeshögskolan med hjälp av validering. 91 ansökningar från 34 anordnare varav 59 utbildningar har antagits. Anordnare som blir antagna till studien har möjlighet att få ett riktat statligt stöd som beslutas ut i tre omgångar under pilotstudien i samband med rekrytering, antagning samt anpassning av utbildningen för de studerande som validerats. För mer information om vilka de antagna utbildningarna är se; <https://myh.se/Nyhetsrum/Nyheter/2015/Dessa-utbildningar-kommer-att-delta-i-valideringsstudien/>

Öka ungas intresse för naturvetenskap och teknik

Per-Arne Andersson, SKL, berättade om den satsning som SKL tillsammans med Sveriges ingenjörer och IVA planerar för att öka intresset bland unga för naturvetenskap och teknik och har som mål att 30 % av eleverna väljer naturvetenskapliga eller teknikprogram i gymnasieskolan år 2020. SKLs främsta igång är att det är svårt att rekrytera lärare i matematik och NO, det är små volymer som utbildas och efterfrågan är stor. Det är en grundförutsättning att ha aktiva och engagerade NO-lärare för att fler unga att intressera sig för matematik, naturvetenskap och teknik. Per-Arne visade bilder på en rad kommuner och vilken procent elever som påbörjat dessa utbildningar, variationen är stor mellan kommunerna, men även mellan länen där Stockholm, Uppsala och Halland ligger i topp medan Gotland, Kronoberg och Gävleborg har den lägsta anledningen. Orsakerna till skillnaderna kan vara flera, det kan vara att kommuner inte har utbildningarna i sina hemkommuner och eleverna kan tvingas åka upp mot 5-10 mil för att gå på en sådan utbildning. Per-Arne ställde en fråga om det går att göra en utmaning för länen att öka andelen som väljer dessa utbildningar, har man tankar och funderingar uppmuntras alla deltagare att ta kontakt med Per-Arne, detta görs enklast på per-arne.andersson@skl.se

Några medskick som gjordes på plats är att målsättningen för vilken andel elever som skall läsa dessa utbildningar måste baseras på regionala behov, för vissa regioner är kanske andra branscher mer prioriterade. Någon lyfte att man är förvånad över att det fortfarande är så lång andel som läser trots alla insatser och projektsatsningar som gör det. Ytterligare ett medskick är att inkludera yrkesutbildningarna inom området då behovet är stort där för många av landets regioner.

Kronobergs län (som där endas 15 % väljer de aktuella programmen) fick göra ett snabbt inspel om en satsning som är på gång där **Mot nya höjder**, där man har använt ett kommande besök i regionen av drygt 100 astronauter som en hävstångseffekt för att öka intresset hos unga för matematik, naturvetenskap och teknik. Fram till astronauternas besök lanseras en utmaning per månad som klasser erbjuds att lösa, totalt sett är nu ca 4500 elever engagerade och deras arbete går att följa via ca

150 klassbloggar. Utmaningarna är fria att använda för andra klasser/skolor så gå gärna in och titta på samt sprid information om www.motnyahojder.com

Yrkesprogramutredningen

Elsa Engström, sekreterare Yrkesprogramutredningen inledde med att berätta om utredningens uppdrag är att stärka den gymnasiala yrkesutbildnings kvalitet och attraktionskraft, öka samverkan mellan yrkesutbildning och arbetsliv, förstärka den nationella kompetensförsörjningen. Utredningen tog sin början i januari 2014 och skall slutredovisas i september 2015, under perioden så har utredningen fått fyra förnyade direktiv dels beroende på regeringsskiftet.. Ansvarig utredare är Amelie von Zweigbergk.

De regionala kompetensplattformar kommer att synliggöras i utredningen då det gäller att motverka kompetensbrist och ungdomsarbetslöshet. När det gäller matchningen så är det utredningen har att arbeta med är elevernas efterfrågan och utbildningarnas utbud (det finns lite utredningen kan göra kopplat till arbetsmarknadens behov). Det finns inte något politiskt intresse att arbeta med dimensionering kopplat till fördelning av platser mellan olika yrkesutbildningar utan det kommer även fortsättningsvis vara baserat på elevernas val men genom att arbeta med stärkt studie- och yrkesvägledning så att elevernas efterfrågan förändras och attityderna till yrkesutbildningar förändras.

Det finns utbildningar som ungdomar av olika anledningar inte är attraherade av medan man ser ett större intresse för samma yrkesutbildningar inom vuxenutbildningen – vuxenutbildningen är därför en del av lösningen! Den största andelen av yrkesvux finansieras genom statsbidraget. Inom yrkesutbildningar så produceras främst utbildningar inom vård- och omsorg (drygt 15 000) därefter inom handel och administration (drygt 4000) därefter i fallande skala andra typer av yrkesutbildningar. Orsaken till fördelningen kan bero på att kommunerna identifierar egna kompetensbehov och andra små behov med dyra utbildningar väljs bort. En annan orsak kan vara att gemensamma ansökningar plussar på de olika kommunernas behov snarare än att ses som en region. För att komma ifrån dessa möjliga orsaker undrar utredningen om det kan finnas en roll för de regionala kompetensplattformarna. Elsa presenterade ett möjligt förslag om ändring av statsbidragets villkor, kommunerna måste söka gemensamt och ge en bild av det gemensamma kompetensbehovet, de berörda kompetensplattformarna bör rådfrågas/godkänna utbildningar som söks, förtydliga företräde för svag ställning på arbetsmarknaden oavsett tidigare utbildning.

En gruppdiskussion följde där främst regionerna ombads att besvara följande frågor;

- Vilka kanaler finns mellan identifierat kompetensbehov och utbildningsutbud i er region?
- Har ni kompetensen idag att bidra med underlag till en beskrivning av det regionala utbildningsbehovet?

Rapportering från gruppdiskussioner:

- En grupp rapporterade att när sådana här utredningar kommer så upplevs det som man från nationell ser de regionala kompetensplattformarna som en enhetlig struktur men det överensstämmer inte med verkligheten. Det ser mycket olika ut i olika regioner beroende på förutsättningar, resurser och regional kontext. Det gör att det är svårt att svara på den här

typen av frågor om vad som är möjligt och inte. Elsa menade att genom tydliga uppdrag från nationell nivå så börjar kanske de regionala

- Problematiskt för de länsstyrelser som har kompetensplattformsuppdraget är att en statlig myndighet på regional nivå ska besluta om kommunala angelägenheter, det är dock något som även regioner/regionförbund känner igen sig i.
- Frågan är nog egentligen inte om det finns kompetens i regionerna att arbeta enligt förslaget utan snarare om det finns kapacitet, vilka resurser som finns runt om i regionerna ser mycket olika ut. Vill man från nationellt håll lägga tydligare uppdrag på regionerna så måste man också beräkna vad det kommer att ta i tid och skicka med resurser för att regionerna skall kunna avsätta den tid som de ev. nya uppdragen kan komma att ta i anspråk.
- Lite olyckligt att man valde att inte ta med myndigheterna och departementen som deltog i dialogerna, vi har mycket att lära av varandra. Det finns erfarenheter från till exempel Myndigheten från yrkeshögskolan om hur man har använt regionerna som kontaktorgan för YH-frågor, bedömning av utbildningar och regionala behov. Använd erfarenheter från den processen och andra innan ni lägger några tydliga förslag i utredningen.

Det togs upp ytterligare kommentarer och medskick men här är åtminstone några av de inspel som gjordes. Deltagarna uppmuntrades till att ta kontakt med elsa.engstrom@regeringskansliet.se för ytterligare inspel eller kommentarer.

Yrkesvux ur ett SKL-perspektiv

Mats Söderberg, SKL började med att göra en bakåtblick över grunden för yrkesvux.

I början av 2008, ett halvår före Lehman Brotherskonkursen och den allmänna nedgången i den amerikanska fastighetsmarknaden och världsekonomin, var det fortfarande ett gott arbetsmarknadsläge men med brist på yrkeskunnig arbetskraft. I SKL:s vuxenchefsnätverk deltog representanter för fyra avnämarområden in, nämligen transport, fordon, handel samt vård- och omsorg

Genom valideringsdelegationens arbete, vilket avslutats året innan, fanns nu en tydligare bild av vad olika branscher efterfrågade för typer av faktiska kunskap och kompetenser. Det är ju en förutsättning för att man skulle kunna utveckla modeller för validering. Tanken var att utifrån en valideringsprocess snabbt identifiera vad en individ kan och vad den behöver komplettera med för givna kompetenskrav. Yrkesvux var här tänkt som ett mycket flexibelt utbildningsupplägg, men är idag i princip en statsbidragsform.

Mats visade också från en undersökning som besvarats av 225 kommuner i höstas att validering mot faktisk kompetens förekommer i liten utsträckning. Validering är därför ett i dagsläget outnyttjat verktyg eller ett verktyg som i liten utsträckning används på ett optimalt sätt. Med för en yrkesvuxsatsning kom för första gången i budgetpropositionen hösten 2008. Genom nedgången på

arbetsmarknaden kom yrkesvux snarare att karaktäriseras som en breddsatsning för arbetslösa än en riktad satsning för att i tillväxtsyfte snabbt få fram yrkeskunniga personer för de behov som finns.

Det förekommer idag emellanåt kritik över att så stor del av yrkesvuxsatsningen utgörs i så hög grad av vård- och omsorgsutbildningar, de utgör hela 46 procent eller ca 15 000 helårsplatser. Överallt i landet är dock efterfrågan på vård- och omsorgspersonal på gymnasial nivå stor. Idag väljer endast tre procent av en årskull i gymnasieskolan vård- och omsorgsutbildning. På åttiotalet gick hela 12-15 procent av en ungdomskull dit. Samhället måste få sitt behov tillgodosett någonstans, om inte i ungdomsskolan så i vux. SKL:s uppföljning i höstas visar att det behövs yrkesvux mot i princip alla branschområden, speciellt frekventa är Restaurang- och livsmedel, Industriteknik, VVS, Handel samt Fordon och transport. Mats visade på att yrkesvux är ett område där kommunerna i hög grad samverkar i ansökan m.m.

I budgetpropositionen i höstas föreslog regeringen cirka 13 500 platser i yrkesvux för 2015. På grund av det parlamentariska läget tog den budgetprocessen stopp. En mangling i Riksdagens Utbildningsutskott ledde till 5714 platser fördelats i år. Dagens förslag i vårbudgeten innebär ett ytterligare tillskott med 4500 platser. SKL har för sin del bedömt behovet till 16 500 årsplatser utifrån arbetet i det nationella vuxenchefsnätverket.

Mats avslutade sitt pass med att skicka med följande:

- P.g.a. globaliserad ekonomi och snabb teknikutveckling och strukturella förändringar behöver individer som behöver byta yrkesbana snabbt kunna växla in på utbildning mot branscher och yrkesområden med rekryteringsbehov.
- Genom det mycket stora inflödet från andra länder kommer allt fler individer med SFI och gruv-bakgrund som behöver komplettera med yrkesutbildning för att få jobb.
- Genom GY11-reformen har många som tidigare skulle valt ett yrkesprogram i stället valt ett högskoleförberedande program, utan att därför sikta på högskola. Efter gymnasiet vill de skaffa sig direkt yrkeskompetens för ett jobb.
- Kopplingen yrkesvux - yrkeshögskola behöver förstärkas och YH bli mer flexibel så att man vid behov samtidigt kan läsa kurser från båda dessa utbildningsnivåer.

Högskolornas utbud och dimensionering

Lars Haikola gör en delpresentation av sin utredning om högskolornas utbildningsutbud utredningen ska beskriva utvecklingen och sammansättningen av utbildningsutbudet i högskolan ur ett helhetsperspektiv såväl på nationell nivå som på lärosätetsnivå under de senaste 20 åren. Fördelningen mellan fristående kurser – program, master – magister, utbildningar med direkt arbetsmarknadsanknytning – bildningssyfte samt möjligheter till fort- och vidareutbildning. Utredningen skall dessutom göra en bedömning av och företa ett resonemang om hur balansen i utbildningsutbudet tar hänsyn till studenternas, arbetsmarknadens och samhällets behov.

En kort beskrivning gjordes av högskolan, Sverige har en bred högskola sedan en reform 1977 då många professionsutbildningar tillkom i högskolan, i andra länder så finns t.ex. fackhögskolor och andra utbildningsformer på eftergymnasial nivå. Sverige har en kursbaserad högskola, sedan 1993. All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurserna får sammanföras till utbildningsprogram. Sverige skiljer på två (tre) typer av examina; generell examina (56 % hst), yrkesexamina (43 % hst), konstnärlig examina. Den svenska högskolan har växt med ca 30 % under de senaste 20 åren, det här är dock relativt lågt i jämförelse med andra länder. Program har dock växt medan fristående kurser har minskat, av de program som ökat mest är främst generella program är. Hela högskolesektorn har växt främst med nya högskolor, men det är trots detta främst universitetet som utgör sektorn. Samhälle-, juridik, handel och administration är det största utbildningsområdet men har minskat något under senare år, Teknik och tillverkning är det näst största och har vuxit under senare år och vård-hälsa området har växt mest under senare år. Pedagogik och lärarutbildningen har under den aktuella perioden med reella tal minskat, sedan början av 2000-talet så har det varit en ständig nedåtgång.

Det är svårt att bedöma vad som är en fort- och vidareutbildning, de parametrar man valt ut för att särskilja detta är att det är studerande i åldrarna mellan 35-65 år samt att kursen/utbildningen läses på deltid. Distans och campusutbildningar är ungefär lika stora men båda har sjunkit sedan slutet 2007-2009. Fram till 2006 växte andelen studerande där de mest populära områdena var humaniora, pedagogik, hälsoområdet, sedan 2008 har samtliga av dessa områden sjunkit markant.

Antalet helårsstudenter på program och kurser i förhållande till rekryteringsbehovet, utredningen har granskat utbildningarna för att se vilka överensstämmer med rekryteringsbehovet. Inom teknik så visar det att behovet är ok vad gällande civilingenjörsutbildningar, behov att öka upp högskoleingenjörer, minska arkitekter, OBS! detta är på SUN1 nivå, finns stora skillnader om man bryter ner det ytterligare. Bildspelet visar resultaten från flera andra områden.

Preliminära slutsatser har delvis gått igenom ovan, det är även sammanfattat i det material som skickades ut inför dagen så för mer information hänvisas ni att läsa vidare i det bifogade dokumentet. Resultaten visar att det har skett en uttunning i undervisningen, antalet kurser har ökat mer än antalet studenter. Bedömningen hittills är att dimensioneringssystemet är i huvudsak i balans. Det finns ett regionalt uppdrag till högskolan, men det är relativt osynligt. Utredningen har genererat stora mängder material men allt kommer inte kunna användas i den slutgiltiga utredningen utan resultaten kommer att grupperas. Önskemål lyftes om att regionerna ska få ta del av det samlade materialet nedbrutet på region för att kunna användas som dialogunderlag mellan de regionala kompetensplattformarna och lärosätena på regional nivå.

Kommenterar om att utredningen bör reflektera kring relationen till yrkeshögskolan, särskilt med tanke på det nya ramverket NQF då utbildningar från olika nivå kan leda till samma yrkesroller. Det kommer att finnas med men på ett mycket generellt plan.

Kommenterar om synen på dimensionering och att det kan se mycket olika ut i vilket utsträckning man har dialog med regionerna

Frågor för dialog:

- Hur fungerar – ur ert perspektiv – dimensioneringen av er för relevanta examensinriktade högskoleutbildningar?
- Hur påverkar regionala högskoleutbildningens dimensionering och hur skulle en sådan påverkan kunna förändras?

Några inspel från dialogen

- Svårt med dialog när universitet anser att de är ett globalt universitet och att de därför inte är intresserade av en regional dialog.
- Dimensionering av läkare håller man inte med om, 55 % av läkare måste rekryteras från andra länder, tandläkare – allmänna i balans men stort behov av specialister, Upplevelsen från sjukvårdssidan av regionen upplever att det är en dålig koppling till de regionala arbetsgivarnas behov etc.
- Utbildningarna finns men studenterna lämnar regionen efter avslutade studier.
- Vi kan inte ha alla utbildningar i regionen så det måste finnas en stor flexibilitet knutet till fort- och vidareutbildning så att man kan ta del av utbildningar som ges på andra orter. Lokal dialog lärcenter, noder etc.
- Akademiens egna behov som ligger till grund för dimensioneringen. Kritik gällande anställningsbarheten, den diskussionen förs i många sammanhang både i samband med högskoleutbildningar och andra utbildningsnivåer. Svar: anställningsbarheten är inte aktuell för den här utredningen.
- Högskolornas styrelser består till stor del av externa ledamöter som kan vara lättare att nå fram till för dialog/information om regionala behov.
- Dimensionering är inte allt, utan innehållet är mycket viktigt. Att det är samma antal som utbildas som efterfrågas innebär inte per automatik att efterfrågan tillgodoses, det handlar om innehåll och kvalitet.
- EU vill påverka utbildning men har inte det mandatet därför försöker man göra det via sysselsättning och arbetsmarknadsrelaterade frågor. Detta är en av de faktorer som har lett till en ökad efterfrågan om anställningsbarhet i utbildningar, vilket som i sin tur lett till fler praktik etc.

Övriga frågor

- Uppdragsutbildning inte alltid bra
- Högskolorna behöver bli mer moderna gällande distansutbildning
- Ingen strukturerad dialog men det finns via eldsjälarna etc. Flera regioner vittnar om att det fungerar väl inom vissa delar av högskolan men inte med hela högskolan som helhet.

Vill någon skicka in andra reflektioner och tankar uppmuntras kontakt via epost; Lars Haikola – lars.haikola@regeringskansliet.se, Ingeborg Amnéus - ingeborg.amneus@regeringskansliet.se eller Kjell Gunnarsson - kjell.gunnarsson@regeringskansliet.se

Programråd: nationella-regionala kopplingar

Mikaela Zelmerlöow, Skolverket berättade att det finns 12 nationella råd kopplade till yrkesprogrammen, dessa samverkar med och ger råd till Skolverket i frågor som rör gymnasial yrkesutbildning. De nationella programråden stärker samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet, för att yrkesutbildningarna bättre ska motsvara arbetslivets behov.

Lena Lundström, SKL berättade att det nu finns önskemål om att diskutera hur kopplingarna mellan nationella och regionala programråd kan utvecklas och vill ha fem regioner som kan vara öppna för en förutsättningslös dialog;

- Aurora Pelli, Västerbotten
- Monica Söderström, Uppsala
- Diana Unander Nordle, Kronoberg
- David, Kommunförbundet Stockholms län
- Lejla Gros, Östergötland

Djupdykning i Rambölls kartläggning om det regionala kompetensförsörjningsarbetet

Åsa Bjelkeby, Tillväxtverket berättade om Tillväxtverkets arbete kopplat till regionalt kompetensförsörjningsarbete, kompetens och kompetensförsörjning är viktiga frågor för Tillväxtverket generellt sett, inte endast kopplat till det uppdrag som är knutet till de regionala kompetensplattformarna. Kompetensförsörjningsfrågan är som alla här vet mycket komplext med många olika delar som möts. Åsa gick vidare och berättade om den kartläggning som Ramböll har gjort om det regionala kompetensförsörjningsarbetet. De utvecklingsområden som mest påverkar mest är integration, skolpolitik samt regional attraktivitet.

Identifierade insatser som många regioner arbetar med;

- Främja intresset för att särskilda utbildnings- och yrkesinriktningar
- Ungas genomströmning i utbildningssystemet
- Jämställd fördelning mellan män och kvinnor inom särskilda yrkes- och utbildningsgrupper
- Stärkt koppling mellan arbetslivet och utbildningssystemet
- Fokus på personer med svag ställning på arbetsmarken
- Utveckla den regionala utbildningsinfrastrukturen
- Framtagande av regionala kunskapsunderlag
- Kompetensutveckling i befintliga företag.

En kort dialog följde och Åsa utlovade att den senaste återrapporteringen av Tillväxtverkets uppdrag kopplat till de regionala kompetensplattformarna skulle bifogas till dokumentationen, se bilaga.

Summering och avslutning

Mikaela Zelmerlöow, Skolverket tackade alla för dagen som varit och för visat engagemang. **Samordningsgruppen** uppmanade alla att fylla i den vanliga utvärderingen utifrån tre aspekter

- Det här har varit bra med dagen (+)

- Det här kan förbättras/utvecklas till nästa gång (-)
- Det här har väckt min nyfikenhet, jag vill veta mer! (?)

Resultaten presenteras nedan;

Det här har varit bra med dagen (+)

- Hela dagen var bra. Bra med gruppdiskussioner. Bra att vi fick ge feedback
- Bra, brett upplägg. Aktuellt
- Bättre lokal. Bra stämning. Bra moderator
- Att få ha en dialog med pågående utredningar
- Högscoleutredningen
- Alla teasers på rapporter/utredningar man vill läsa. Gärna på regional brytning när de är klara
- Bra med all ny kunskap från alla skilda områden, toppen!
- Superintressant alltihopa!
- Långa diskussionspass i plenum
- Bra innehåll. Intressanta föreläsare
- Bredden på frågorna
- Mycket bra. Röd tråd. Alla föreläsare. Viktig information
- Bra bredd. Haikola. "Nyheterna"
- Högscoleddimensioneringen
- Dagen har bjudit på en välkomponerad agenda med mycket matnyttig info. (lite som en informationspizza med extra allt!)
- Många bra och korta inslag. Bra när det är intensivt
- Mycket aktuellt! BRA. Samverkan verkar ha nått även nationell nivå
- Konkret och praktiskt innehåll. Alltid intressant med info från departementen
- Enighet kring yrkesutbildningarnas betydelse
- Många bra, aktuella programpunkter. Haikola extra+

Det här kan förbättras/utvecklas till nästa gång (-)

- Avsaknad av konkreta exempel
- Samverkan med högskola/universitet
- Bristen på förståelse/kunskapen om vad kompetensplattformen är från utredarna
- Åsa Bjelkebys dragning. Tillförde egentligen inte något nytt
- Mera dialog
- Om det finns underlag att skicka ut innan blir det ännu bättre
- Skulle vilja ha 30 min för att diskutera med andra KP vilka frågor som väckts under dagen och hur vi går vidare med dom
- Mer regionala exempel. Goda idéer ev. bara i gruppform
- Namnlappar, vi har blivit så många och är nya.. Vem är vem?
- Vissa programpunkter behöver diskuteras mer m.a.o. tid för frågor. Späckat schema bra o dåligt
- Faktiskt inget. Möjligtvis regionala exempel
- Hur länge ska vi gå med på att ha så här diffust uppdrag utan mandat och med otydliga förväntningar?

- Lite för tajt program. Gärna mer utrymme för diskussion
- Lite för lång dag som ganska ny i sammanhanget hänger man inte med i alla förkortningar som nämns eller när man pratar om personer utan att säga var de kommer ifrån, det förutsätts att alla känner alla.
- Kallt
- Lokalens möjlighet till diskussion i grupp var inte optimal. För L Haikolas pass hade det varit bättre
- Hade varit ännu bättre med fler diskussioner i smågrupper. Otroligt intressant att ta del av andras arbete
- Sista punkten TVV. Det har vi hört 2 gånger innan. Poängen?
- Det skulle vara bra med lite mer tid för frågor tilltallarna och fler stå-upp-pauser. Plus frukt i pauser och lunch som inte kladdar!
- Tydliggöra förväntningarna på deltagarna
- Tror alltid att man ska hinna flera dialoger – men det finns på dag 2 också

Det här har väckt min nyfikenhet, jag vill veta mer! (?)

- Tycker att Tillväxtverkets sista dragning gav fler frågor och svar
- Kommer inte på något just nu
- Fokus på regionala insatser nästa gång
- Vad är egentligen kompetens? (individens eller arbetsgivarnas definition)
- Om inte ens vi själva vet vad kompetensplattformarna är. Hur ska då andra veta och förstå?
- Hur jobbar vi vidare med ”våra” utvecklingsfrågor? Vem tar tag i det och hur får vi fram våra behov
- SKL+IVA-projektet
- Jag vill veta mer om vad som pågår i regionerna. Hur vi tolkar/praktiserar regeringsuppdraget etc.
- Högskolans dimensionering. Yrkesprogramutredningen
- Exempel på samverkan med utbildningsanordnare
- Koppling till högskola, samverkan och dimensionering

Vid tangenterna,

Diana Unander Nordle, samordningsgruppen (Region Kronoberg)